

Filosofie a theologie (F): Otázka „základu“

Ladislav Hejdánek

This is a part of the original document:

[1990.1 \(pokračování v novém sešitu\) \(strojopis\)](#)

jedná se o část původního dokumentu:

[1990.1 \(pokračování v novém sešitu\) \(strojopis\)](#)

◆ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 9. 1. 1991

◆ philosophical diary – record, Czech, origin: 9. 1. 1991

Filosofie a theologie (F): Otázka „základu“

Příprava na 10. 1. 91

90/198 – 90/199

910109

- 01 Včera (na antropol.) se diskuse soustředila posléze na tematizaci samotného „pravého“, resp. „pravdy“. Vyslovena obava, aby se na místo „bohů“ či „Boha“ pod jiným názvem nevrátilo totéž.
- 02 Zatím jsme si vyjasnili, že můžeme postavit stranou aspekt zpředměťování. Jde o to, je-li nějaké „nahore a dole“.
- 03 Vyslovil jsem ze své strany námitku „relativní“: rekuroval jsem k pojetí samotné filosofie – a žádal jsem vyjasnění, jakým jiným způsobem lze zajišťovat integritu myšlení.
- 04 Dnes bych chtěl navíc podtrhnout antropologický aspekt problému. Jestliže připustíme, že člověk není prostě to, co „je“, jestliže připustíme jeho základní znejistění a jeho potřebu orientovat svůj život na novém základu, pak máme před sebou dvojí myslitelné řešení: buď prohlásíme, že člk je bytost, která potřebuje iluze (namísto nevědomosti), tedy lži, anebo připustíme, že má smysl hledat...
- 05 Založit lidský „přesah“ na vůli znamená nutně sestup k iluzím, byť snad užitečným (!). Myslicí bytost nemůže trvale suspendovat některé přístupy a postupy myšlení, otázky.
- 06 Ffie je právě hledání, kladení otázek, přičemž pokusy o odpovědi, o řešení mají ffií jen umožnit dále klást otázky, ale v souvislosti s jinými, již dříve položenými, tedy nikoliv nechávat jednotlivé otázky od sebe izolovány.
- 07 Způsob, jak filosofie (anebo jen uvědomující se člověk) klade rozhodující otázky, může být různý. Neexistuje ani přirozené, ani jinak dané východisko. Odtud dějinnost filosofie a vůbec myšlení. To však neznamená libovolnost či svévoli.
- 08 Když si tuto skutečnost uvědomíme, musíme vidět, že poukaz na LOGOS nedostačuje, neboť by ponechal stranou tuto různost, resp. nechal by v juxtapozici různé přístupy a postupy. To není možné z podstaty samého LOGU.
- 09 LOGOS nesmíme chápat jako pouze vnitřní spjatost nějakého celku (daného FYSEI) – to je jen jedna jevová podoba. LOGOS znamená prostor, prostředí, kde mohou být nová spojení navazována. To je LOGOS akcí a reakcí, zejména však jazykových komunikací. LOGOS umožňuje a zakládá DIALOGOS.
- 10 Tím je otevřena cesta komunikaci mezi ffiy a ffiemi. A nutně také mezi filosofy a nefilosofy. A také mezi filosofy a theology. Atd. Ffování je nejen náročná a těžká cesta, ono „prorážení tunelu“ v různých směrech, ale je to víc: rozhovor mezi raziči různých tunelů.
- 11 Ten rozhovor není ovšem bez hranic. A není bez speciálních modifikací. Je to rozhovor přinejmenším ze strany ffiie nezbytně kritický. Dialog a kritičnost náleží neodlučně k sobě. Nekritický dialog přestává být dialogem: rozhovor musí být v něčem a o něčem, musí se něčeho týkat. A je konfrontací různých přístupů k tomuto „něčemu“.
- 12 Doporučení zůstat u „věcí“ a nechat „pravdu“ (to pravé) stranou je nedomyšlené. Je založeno na zcela mylném předpokladu, že věcnost věcí je nám dána sama sebou. To je pozitivistický předpoklad, ale vlastně jen dotažen do určitých důsledků sám starý řecký přístup ke skutečnosti, kde „jsoucí“ je prostě jsoucí a poznání i hodnocení se musí měřit tím, co „jest“.
- 13 Skutečný rozhovor, pravý dialog(os) mezi vědomými bytostmi je možný teprve tam, kde o věcech je zhruba jasno a jsou respektovány. Jde o různá životní zaměření, přístupy, cesty

– tedy různé filosofie, více či méně vypracované. Je to rozhovor jedinečných osobitých bytostí.

- 14 Odkaz na věci znamená právě zapomínání na to, že člověk je (a má být) subjekt. Primární a také poslední zájem filosofie nemíří k věcem, k danostem, protože to jsou jen kulisy (jakoby). Jde o životní příběhy, o dramata života, ne o kulisy. To je ovšem jen kulhající příměr. Ve skutečném životě hrají **<rolí? (pozn. red.)>** i kulisy, tj. nejsou pouhými kulisami.
- 15 To je smyslem našeho tvrzení, že ve světě řeči mohou promluvit i kameny – pochopitelně jen prostřednictvím těch bytostí, které pobývají v řeči. Dokonce i mlčení těchto bytostí může křičet, řvát – ale zase jen proto, že jiné takové bytosti promluví.
- 16 Posledním smyslem filosofie není proto praktický čin; ten je filosofovi dobrý jen proto, aby jej mohl podrobit reflexi a tak se dostal ve svém myšlení dál. Ale filosof je povinen podat návod, program, plán, co dělat a jak dělat, a udělat to přesvědčivě, snad i nakažlivě. Má poskytnout své promlouvání, aby nechal promluvit skutečností. Ale na prvním místě skutečností nepředmětným. A tedy pravdě nejdříve a nejprvněji.